

torumque penuria est) describi sibi fecit, quæcumque ab adolescentia usque in præsens tempus dictavimus? non nos honoravit, qui parvuli & minimi Christianorum omnium sumus, & ob conscientiam peccatorum Bethlemitici ruris saxa incolimus; sed Christum, qui honoratur in servis suis, & Apostolis repromittit dicens: Qui vos recipiunt, me recipiunt; & qui me recipiunt, recipiunt eum qui me misit. Itaque charissima filia, hanc epistolam amoris mei in illum habeto epitaphium, & quidquid posse me scieris in opere spirituali, audacter impera, ut sciant sæcula post futura eum, qui dicit in Isaia: Posuit me ut sagittam electam, in pharetra sua abscondit me: duos viros, tantis maris atque terrarum inter se spatiis separatos, suo acumine vulnerasse: ut, cum mutuo in carne se nesciant, amore spiritus copullentur: *Subscriptio.* Sanctam te corpore & spiritu servet ille Samarites, id est, servator, & custos, de quo in Psalmo scribitur: Non dormitabit, neque dormiet, qui custodit Israel: ut Hir, qui interpretatur vigil, * qui descendit ad Danielelem, ad te quoque veniat, & possis dicere: Ego dormio, & cor meum vigilat.

* *Hir* ponitur pro Angelis, quod semper vigilant, & ad imperium Dei parati sint.

HIERONIMUS AD THEOPHILUM.

Argumentum Epistolæ.

Excusat se Theophilo Papæ Alexandrino quod librum illius Paschalem, eruditum pariter & eloquentem seriùs verterit, impeditus partim obitu Paulæ, partim suo morbo.

EX eo tempore, quo beatitudinis tuæ accepi Epistolas, juncto Paschali libro, usque in præsentem diem ita & moerore luctus, & sollicitudine, ac diversis super statu Ecclesiæ hinc inde tumoribus exagitatus sum, ut vis volumen tuum potuerim in Latinum sermonem vertere. Optimè enim nosti, juncta veterem sententiam, non esse tristem eloquentiam, maximè si ad ægritudinem animi accedat corporis ægritudo. Et hanc ipsam Epistolam febre æstuans, & quintum jam diem decumbens lectulo, nimia festinatione dictavi, breviter indicans beatitudini tuæ magnum me laborem sustinuisse in translatione ejus, ut omnes sententias pari venustate transferrem, & Græcæ eloquentiæ latinum aliqua ex parte responderet eloquium. In principio philosopharis, & generaliter agens, dum omnes erudis, unum jugulas; in reliquis autem, quod vel difficilimum est, rhetoricæ eloquentiæ jungis Philosophos, & Demosthenem, atque Platonem nobis consocias. O quanta dicuntur in luxuriam; quantis præconiis extollitur continentia; & de intimis sapientiæ disciplinis, die ac noctis, Lunæ cursus, ac solis ratio, mundi istius natura describitur, & hanc ipsam disputationem ad Scrip-

turarum refers auctoritatem, ne in Paschali libro videaris de sæcularibus quidquam fontibus mutatus. Quid plura? In his laudare te vereor, ne assentandi crimen incurram. Optimus liber est, & in Philosophis, & agens susceptam causam absque invidia personarum. Unde obsecro te, ignoscas tarditati meae: ita enim sancte & venerabilis Paulæ confectus sum dormitione, ut absque translatione hujus libri, usque in præsentiarum, nihil aliud divini operis scripserim. Perdidimus enim, ut ipse nosti, repente solatium, quod, ut conscientia nostræ testis est Dominus, non ad proprias ducimus necessitates, sed ad sanctorum refrigeria, quibus illa sollicitè serviebat. Sancta & venerabilis te, filia tua Eustochium, quæ nullam pro matris absentia recipit consolationem; te universa fraternitas suppliciter salutat. Libros, quos dudum scripsisse te nuntiasti, vel legendos nobis, vel vertendos transmittit. Vale in Christo.

HIERONIMUS AD ABIGAUM.

Argumentum Epistolæ.

Abigao Presbytero Hispano excusat se quod non scripserit. Eundem consolatur ne moleste ferat cecitatem corporis, cum cernat animo. Hujus integritatem laudat.

Quamvis mihi multorum sim conscius peccatorum, & quotidie in oratione flexis genibus loquar: Delicta juventutis meæ, & ignorantias meas ne memineris; tamen sciens scriptum esse ab Apostolo: Ne inflatus superbia incidat in iudicium diaboli; & in alio loco scriptum: Superbis Deus resistit, humilibus autem dat gratiam; nihil ita à pueritia conatus sum vitare, quam tumentem animum, & cervicem erectam, Dei contra se odium provocantem. Novi enim Magistrum, & Dominum, & Deum meum in carnis humilitate dixisse: Discite à me, quia mitis sum, & humilis corde. Et ante per os David cecinisse: Memento Domini David, & omnis mansuetudinis ejus. Et in alio loco legimus: Ante gloriam humiliabitur cor viri, & ante ruinas elevabitur. Itaque obsecro te, ne me putes sumptis litteris tuis ante tacuisse, & taliorum, vel infidelitatem, vel negligentiam in me referas. Quid enim causæ erat, ut provocatus officio tacerem, & amicitias tuas meo silentio repellerem, qui nullo soleo bonorum appetere necessitudinem, & me eorum jungere charitati? Quia meliores sunt duo, quam unus: & si alter ceciderit, ab altero fulcietur. Funicu-

lus triplex non facillè rumpitur ; & frater fratrem adjuvans , exaltabitur . Scribe ergo audacter , & absentiam corporum crebro junge sermone . Nec doleas , si hoc non habeas , quod formicæ , & muscæ , & serpentes habent , id est , carnis oculos ; sed illum te oculum habere lætare , de quo in Cantico dicitur Canticorum : Vulnerasti me soror mea Sponsa , uno de oculis tuis , quo Deus videtur ; de quo à Moyse dicitur : Transiens videbo visionem hanc magnam . Denique quosdam etiam mundi Philosophos legimus , ut totam cogitationem ad mentis cogerent puritatem , sibi oculos eruisse . Et à Propheta dicitur : Intravit mors per fenestras vestras . Et Apostoli audiunt : Qui viderit mulierem ad concupiscendum eam ; & reliqua . Undè præcipitur eis , ut levant oculos , & videant segetes candidas , quæ præparatæ sunt ad metendum . Quod autem precaris , ut nostris monitis Nabucodonosor , & Rapsaces , & Nabuzardam & Holofernes in te occidantur ; nunquam nostra auxilia postulares , si in te viverent . Sed quia illi in te mortui sunt , & cum Zorobabel , & cum Jesu filio Josedech Sacerdote magno , cum Ezra quoque , & Neemia ruinas Jerusalem ædificare cœpisti , nec mittis mercedes in pertusum sacculum , sed thesauros tibi in cœlestibus paras ; idcirco nostras appetis amicitias , quos Christi famulos arbitraris . Sanctam filiam meam Theodoram , sororem beatæ memoriæ Lucinii per se commendatam , meo sermone commendando , ut incepto itinere non lassetur ; ut ad terram sanctam multo per eremum labore perveniat ; ut non putet perfectam esse virtutem , exisse de Ægypto , sed per innumerabiles insidias ad montem Nabo , & ad Jordanem fluvium pervenire ; ut acci-

piat secundam in Galgala circumcisionem , ut illi muri Hiericho corruant Sacerdotalium turbarum subversi clangoribus , ut juguletur Adonizedek , ut Hai , & Azor pulcherrimæ quondam corruant Civitates . Fratres , qui nobiscum in monasterio sunt , te salutant . Sanctos , qui nos diligere dignantur , per te oppido salutamus .

HIERONTMUS AD CASTRUTIUM .

Argumentum Epistolæ .

Castrutium Pannonium consolatur de cæcitate oculorum docens eam aliquoties à Deo propitio immiti .

SANCTUS Filius meus Heraclius Diaconus mihi retulit , quod cupiditate nostri Cissam usque venisses , & homo Pannonius , id est terreneum animal non timueris Adriatici maris æstus , & Ægei atque Jonii subire discrimina , & nisi te pius fratrum retinisset affectus , voluntatem opere complexisset . Habeo itaque gratias , & in acceptum refero . In amicis enim non res quæritur , sed voluntas ; quia alterum ab inimicis sæpè præbetur , alterum sola charitas tribuit . Simulque obsecro , ne imbecillitatem corporis , quam sustines , de peccato tibi existimes evenisse . Quod quidem , & Apostoli suspicantes de eo qui natus erat cæcus ex utero , interrogantesque Dominum Salvatorem : Iste peccavit , an parentes ejus , ut cæcus nasceretur ? Audiunt : Neque hic peccavit , nec parentes ejus , sed ut manifestentur opera Dei in illo . Quantos enim cernimus Ethnicos , atque Judæos , hæreticos , atque diversorum dogmatum homines ,

voluptari in cœno libidinum, madere sanguine, feritate lupos, rapacitate milvos vincere, & nihilominus flagellum non appropinquare tabernaculis eorum, nec eos cum hominibus verberari, & idcirco superbire contra Deum, & transire usque ad cœlum os eorum? Cum sanctos è contrario viros sciamus ægrotationibus, miseriis, & egestate torqueri, qui forsitan dicunt: Ego frustra sanctificavi animam meam, & lavi inter innocentes manus meas. Statimque se reprehendentes ajunt: Si narravero sic, ecce nationem filiorum tuorum reprobavi. Si cæcitatibus causam putas esse peccatum, & id Dei inferre iram, quod crebrò medici remediuntur: insimulabis Isaac, qui in tantum lucis istius expertus fuit, ut etiam cui nollet, errore deceptus benediceret. Referens crimen in Jacob, cujus caligaverat acies: & cum interioribus oculis, & spiritu prophetali longè post futura prospiceret, & Christum cerneret de stirpe regia esse venturum, Ephraim & Manassem videre non poterat. Quid inter Reges Josia sanctius? Ægyptio mucrone interfectus est. Quid Petro, quid Paulo sublimius? Neronianum gladium cruentarunt. Et (ut de hominibus taceam) Dei Filius sustinuit ignominiam Crucis, & tu putas beatos, qui felicitate istius sæculi & deliciis perfruuntur? Magna ira est, quando peccantibus non irascitur Deus. Undè & in Ezechiele ad Jerusalem: Jam, inquit, non irascar tibi, zelus meus recessit à te. Quem enim diligit Dominus, corripit, & castigat omnem filium quam recipit. Non erudit pater, nisi quem amat. Non corripit magister discipulum, nisi eum quem ardentioris cernit ingenii. Medicus si cessaverit curare, desperat. Quod si responderis; quo modo Lazarus recepit mala in vita sua; li-

benter nunc tormenta patiar, ut futura mihi gloria reservetur. Non enim vindicabit Dominus bis in idipsum. Job vir Sanctus, & immaculatus, & justus in generatione sua, cur tanta perpeusus sit, ipsius, volumine continetur. Et ne veteres replicando historias longum faciam, & excessam mensuram epistolæ, brevem tibi fabulam referam, qui infantia meæ temporibus accidit. Beatus Antonius cum à Sancto Athanasio Alexandria Episcopo propter confutationem Hæreticorum in urbem Alexandriam esset accitus, & isset ad eum Didymus, vir eruditissimus, captus oculis, inter cæteras sermocinationes, quas de Scripturis Sanctis habebat, cum ejus admiraretur ingenium, & acumen animi collaudaret, sciscitans ait: Num tristis es, quod oculis carnis careas? Cum ille pudore reticeret, secundo, tertioque interrogans, tandem elicit, ut mœrorem animi simpliciter fateretur. Cui Antonius: Miror, ait, prudentem virum ejus rei dolere damno, quàm formicæ, muscæ, culices habent; & non lætari illius possessione, quam sancti soli, & Apostoli meruerunt. Ex quo pervides, quod multo melius sit spiritu videre, quàm carne, & illos oculos possidere, in quos peccati festuca non possit incidere. Nos, licet hoc anno non veneris, tamen non desperamus adventum tuum. Quod si sanctus Diaconus portitor litterarum, tuis amplexibus fuerit irretitus, & illo comitante huc veneris, libenter suscipiam dispensationis moram, magnitudine sceleris duplicatam.

HIERONIMUS AD JULIANUM.

Argumentum Epistolæ.

Julianus dives, & potens, intra paucos dies amisit duas filias, & uxorem. Mox incursantibus barbaris bonam possessionum partem perdidit. Hunc comparatione Job consolatur, & exemplo Pammachii, Paulinæque adhortatur ad perfectam vitam, hoc est absolutum mundi contemptum, videlicet huc vocante etiam ipsa fortuna.

Filius meus, frater tuus Ausonius, in ipso jam profectiois articulo, cum mihi præsentiam sui tarde dedisset, & cito abstulisset, atque in puncto temporis, salve pariter valeque dixisset, vacuum se redire arbitratus est, nisi mearum aliquid ad te nugarum tumultuario sermone portaret. Jam demisso synthemate* equus publicus sternebatur, & nobilem juvenem, punicea indutum tunica, baltheus ambiebat; & tamen ille apposito notario cogebat loqui, quæ velociter edita velox consequeretur manus, & linguæ celeritatem prenderent signa verborum. Itaque non scribentis diligentia, sed dicentis temeritate, longum ad te silentium rumpo, offerens tibi nudam officii voluntatem. Extemporalis est Epistola, absque ordine sensuum, sine lenocinio, & compositione verborum, ut totum in illa amicum, nihil de oratore reperias. In procinctu effusam putes, & abire cupiente ingestum viaticum. Divina Scriptura loquitur; Musica in luctu intempestiva narratio. Unde & nos, leporem artis rhetoricæ contemnentem,

* Genus indumenti nobilem, brève, & negotiis aptum.

& puerilis, atque plausibilis eloqui venustatem, ad sanctarum scripturarum gravitatem confugimus, ubi vera vulnerum medicina est, ubi dolorum certa remedia, in quibus recepit unicum filium mater in feretro, ubi turbæ dicitur circumstanti: Non est mortua puella, sed dormit. Ubi & quadriduanus mortuus ad vocem inclamantis Domini ligatus egreditur. Audio te in brevi tempore, duas virgunculas filias junctis penè extulisse funeribus, & pudicissimam ac fidissimam conjugem tuam Faustina, imò fidei calore germanam, in qua sola post amissos liberos acquiescebas, subita tibi dormitione subtractam: quasi, si naufragus in littore latrones reperiat, & juxta eloquia Prophetarum, fugiens ursum, incidat in leonem, extendensque manum ad parietem, à colubro mordeatur; consecuta rei familiaris damna, vastationem totius barbaro hoste provinciæ, & in communi depopulatione privatas possessionum tuarum ruinas, abactos armentorum ac pecorum greges, vinctos otiososque servulos, & in unica filia, quàm tibi tam crebræ orbitates fecerant chariorem, electum nobilissimum generum; ex quo, ut omnia taceam, plus mœroris, quàm gaudii suscepisti. Hic est catalogus tentationum tuarum, hæc cum Juliano, tirunculo Christi pugna hostis antiqui. Quæ si ad te respicias, grandia sunt; si ad bellatorem fortissimum, ludus & umbra certaminis. Beato Job post malorum examina uxor pessima reservata est, ut per eam disceret blasphemare: tibi sublata est optima, ut miseriarum solatium perderes. Aliud est sustinere quam nolis, aliud desiderare quam diligas. Ille in tot mortibus filiorum, domus suæ ruinam unum habuit sepulchrum, & scissis vestibis,

ut parentis monstraret affectum, procidens in terram, adoravit, & dixit: Nudus exivi de utero matris meæ, nudus & redeam. Dominus dedit, Dominus abstulit: sicut Domino placuit ita factum est: sit nomen Domini benedictum. Tu (ut parcissimè dicam) inter multorum officia propinquorum, & consolantes amicos, tuorum exequias prosecutus es. Perdidit ille simul omnes divitias, & succedentibus sibi maiorum nuntiis ad singulas plagas ferebatur immobilis, complens in se illud de Sapiente præconium: Si fractus illabatur orbis, impavidum ferient ruinae. Tibi major pars derelicta substantiæ, ut tantum teneris, quantum ferre potes. Necdum enim ad eum pervenisti gradum, ut totis adversum te cuneis dimiceretur. Dives quondam dominus, & ditior pater, subito orbis, & nudus est. Cumque in omnibus his, quæ contingerant ei, non peccasset coram Domino, nec quidquam loquutus esset insipiens; exultans Dominus in victoria famuli sui, & illius patientiam suum ducens triumphum, dixit ad diabolum: Animadvertisti famulum meum Job, quia non est quisquam ei similis super terram? Homo innocens, verus Dei cultor, abstinens se ab omni malo, & adhuc perseverans in innocentia. Pulchrè addidit: Et adhuc perseverans in innocentia, quia difficile est pressam malis innocentiam non dolere; & hoc ipso fidem non periclitari, quòd se videat injustè sustinere quod patitur. Ad quæ respondens diabolus Domino ait: Corium pro corio, & omnia quæ habuerit homo dabit pro anima sua; sed extende manum tuam, & tange ossa, & carnes ejus, nisi in faciem benedixerit tibi. Callidissimus adversarius, & inveteratus dierum malorum, novit alia esse, quæ extrinsecus sint, &

philosophis quoque mundi *Adiaphora*, hoc est indifferentia, nominentur, in eorumque amissione atque contemptu perfectam non esse virtutem: alia, quæ intrinsecus, & desiderata cogant dolere perdentem. Undè audacter Dei retinuit prædicationem, & dicit, nequaquam enim debere laudari, qui nihil de se, sed totum extra se dederit, qui pro corio suo coria obtulerit filiorum, & deposuerit marsupium, ut fruatur corporis sanitate. Undè intelligat prudentia tua, usque ad hunc terminum pervenisse tentationes tuas, & dedisse te corium pro corio, pellem pro pelle, omnia quæ habes, parum esse dari pro anima tua, necdum autem extentam in te manum Dei, nec tactas carnes, nec ossa contracta, ad quorum dolorem difficile est non ingemiscere: & in faciem Deo benedicere, pro eo quod est maledicere. Undè & Nabutha in Regum libris dicitur benedixisse Deum, & Regem; & idcirco lapidatur à populo. Sciens autem Dominus athletam suum, immò virum fortissimum, etiam in isto extremo perfectoque certamine non posse superari. Ecce, inquit, trado illum tibi, tantum animam illius custodi. Caro viri sancti datur in diaboli potestatem, & animæ sanitas reservatur; ne, si illud percussisset, in quo sensus est, mentisque judicium, non esset culpa peccantis, sed ejus, qui statum mentis everterat. Laudent ergo te alii, & tuas contra diabolum victorias panegyricis prosecuantur; quòd læto vultu mortes tuleris filiarum; quod in quadragesimo die dormitionis earum lugubrem vestem mutaveris; & dedicatio ossium martyris, candida tibi vestimenta reddiderit, ut non sentires dolorem orbitatis tuæ, quem civitas universa sentiret, sed ad triumphum martyris exultares; quod

santissimam conjugem tuam, non quasi mortuam, sed quasi proficiscentem deduxeris. Ego te nequaquam adulatione decipiam, nec lubrica laude supplantabo: loquar illud potius, quod tibi audiri conducit. Fili accedens ad servitum Dei, præpara animam tuam ad tentationem: & cum omnia feceris, dicito: Servus inutilis sum, feci quod facere debui. Tulisti liberos, quos ipse dederas. Recepisti ancillam, quam mihi ob breve solatium commodaveras. Non contristor, quod recepisti: sed ago gratias, quod dedisti. Quondam dives adolescens omnia, quæ in lege præcepta sunt, se implere jactabat: ad quem Dominus in Evangelio: Unum, inquit, tibi deest: Si vis perfectus esse, vade, vende omnia, quæ habes, & da pauperibus, & veni sequere me. Qui omnia se fecisse dicebat, in primo certamine divitias vincere non potest. Unde & difficile intrant divites in regna cælorum: quæ expeditos, & alarum levitate subnixos habitatores desiderant. Vade, inquit, & vende: non partem substantiæ, sed universa quæ possides: & da, non amicis, non consanguineis, non propinquis, non uxori, non liberis: plus aliquid addam: Nihil tibi ex omnibus metu inopiæ reservans, ne cum Anania damnetis, & Saphira: sed da cuncta pauperibus; & fac tibi amicos de iniquo mammona, qui te recipiant in æterna tabernacula, ut me sequaris; ut dominum mundi, possessionem habeas; ut possis canere cum Propheta: Pars mea Dominus; & ut verus levita nihil de terrena hæreditate possideas. Et hoc hortor: Si vis esse perfectus; si Apostolicæ dignitatis culmen cupis, si sublata cruce Christum sequi, si apprehenso aëthro non rescipere post tergum; si in sublimi tecto positus pristina vestimenta contem-

nis, & ut evadas Ægyptiam dominam, sæculi palium derelinquis. Unde & Elias ad cælorum regna festinans, non potest ire cum pallio, sed mundi in mundo vestimenta dimittit. Sed hoc, ais, Apostolicæ dignitatis est, & ejus, qui velit esse perfectus. Cur autem & tu nolis esse perfectus? Cur, qui in sæculo primus es, non & in Christi familia primus sis? An quia uxorem habueris? Habuit & Petrus, & tamen cum reti eam & naviculam dereliquit. Providentissimus Dominus, & omnium salutem desiderans, malensque pœnitentiam peccatoris, quàm mortem, abstulit tibi hanc excusationem; ut non illa te retrahas ad terras, sed tu eam sequaris ad Paradisi regna trahentem. Bona liberis pares, qui te ad Dominum præcesserunt; ut partes eorum non in divitias sororis proficiant, sed in redemptionem animæ tuæ, atque alimenta miserorum. Hæc monilia filiæ tuæ à te expetunt, his gemmis ornari capita sua volunt. Quod perituum erat in serico, in vilibus pauperum tunicis servetur. Repetunt à te partes suas, junctæ sponso nolunt videri pauperes, & ignobiles, propria ornamenta desiderat. Nec est quod excuses nobilitatem, & divitiarum pondera. Respice sanctum virum Pammachium, & ferventissimæ fidei Paulinum Presbyterum, qui non solum divitias, sed seipsos Domino obtulerunt, qui contra diaboli tergiversationem, nequaquam pellem pro pelle, sed carnes, & ossa, & animas suas Domino consecraverunt: qui te & exemplo, & eloquio, id est, & opere, & lingua possunt ad majora perducere. Nobilis es, & illi; sed in Christo nobiliores. Dives & honoratus, & illi; imò ex divitibus, & honoratis pauperes, & inglorii; & idcirco ditiores & magis in-

clyti, quia pro Christo pauperes, & inhonorati. Et tu quidem benefacis, quod sanctorum diceris usibus ministrare, fervere monachos, Ecclesiis offerre quam plurima. Sed hæc rudimenta sunt militiæ tuæ. Contemnis aurum, contempserunt & multi Philosophi, è quibus unus, ut cæteros sileam, multarum possessionum pretium projecit in pelagus, Abite, dicens, in profundum malæ cupiditates: ego vos mergam, ne ipse mergar à vobis. Philosophus gloriæ animal, & popularis auræ vile mancipium totam simul sarcinam deposuit; & tu te putas in virtutum culmine constitutum, si partem ex toto offeras? Te ipsum vult Dominus hostiam vivam, placentem Deo; te, inquam, non tua. Et ideo variis tentationibus commonet, quia multis plagis & doloribus eruditur Israel. Et quem diligit Dominus, corripit: flagellat autem omnem filium, quem recipit. Paupercula vidua duo æra minuta misit in gazophylacium: & quia totum obtulit quod habebat, omnes dicitur in oblatione munerum Dei superasse locupletes, quæ non pondere sui, sed offerentium voluntate pensantur. Ut multis erogaveris census tuum, & quidam tuæ gaudeant liberalitate: tamen multo plures sunt, quibus nihil dedisti. Neque enim Darii opes, & Cræsi divitiæ valent explere pauperes mundi. Quod si te ipsum Domino dederis, & Apostolica virtute perfectus, sequi cœperis Salvatorem: tunc intelliges, ubi fueris, & in exercitu Christi quam extremum tenueris locum. Non planxisti filias mortuas, & paternæ in genis lacrymæ Christi timore siccatae sunt. Quanto major Abraham, qui unicum filium voluntate jugulavit, & quem hæredem mundi futurum audierat, non desperat etiam post mortem esse victurum. Jepte obtulit virginem fi-

liam, & idcirco in enumeratione Sanctorum ab Apostolo ponitur. Nolo tantum ea offeras Domino, quæ potest fur rapere, hostis invadere, proscriptio tollere; quæ & accedere possunt, & recedere, & instar undarum, ac fluctuum à succedentibus sibi dominis occupantur; atque ut uno cuncta sermone comprehendam, quæ velis, nolis, in morte dimissurus es, illud offer, quod tibi nullus hostis possit auferre, nullus eripere tyrannus; quod tecum pergat ad inferos, imò ad Regna cœlorum, & ad paradisi delicias. Extruis monasteria, & multus à te per insulas Dalmatiæ sanctorum numerus sustentatur. Sed melius faceres, si & ipse sanctus inter sanctos viveres. Sancti estote, quoniam ego sanctus sum, dicit Dominus. Apostoli gloriantur, quod omnia dimiserint, & sequuti sint Salvatorem: & certè præter retia & navem nihil legimus eos dimisisse: & tamen testimonio futuri judicis coronantur; quia se offerentes, totum dimiserant quod habebant: Hæc loquor non in sugillationem operum tuorum; vel quod extenuem liberalitatem, & eleemosynas tuas; sed quod te nolim inter sæculares esse Monachum, & inter Monachos sæcularem; totumque à te expetam, cujus audio mentem divino cultui deditam. Si huic consilio nostro vel amicus, vel assecla, vel propinquus renititur, & te ad delicias splendidis mensæ revocat: intelligito eum non de tua anima, sed de suo ventre cogitare, & omnes opes lautaque convivia subitâ morte finiri. Octo & sex annorum intra viginti dies duas filias amisisti, & arbitraris senem diu posse vivere? cujus ut ætas longa tendatur, audi & David: Dies vitæ nostræ septuaginta anni: si autem amplius octoginta; & quidquid superest, labor & dolor

est. Felix, & omni dignus beatitudine, quem senectus Christo occupat servientem, quem extrema dies Salvatori invenerit militantem; qui non confundetur, cum loquetur inimicis suis in porta: cui in introitu paradisi dicitur: Recepisti mala in vita tua, nunc autem hic lætare. Nec enim ulciscetur bis Dominus in eadem re. Divitem purpuratum gehennæ flamma suscepit. Lazarus pauper, & ulceribus plenus, cujus carnes putridas lambebant canes, & vix de micis mensæ locupletis miserabilem sustentabat animam, in sinu Abrahæ recipitur, & tanto Patriarcha parente lætatur. Difficile, imò impossibile est, ut & præsentibus quis, & futuris fruatur bonis; ut & hic ventrem, & ibi mentem impleat; ut de deliciis transeat ad delicias; ut in utroque sæculo primus sit, ut & in cælo, & in terra appareat gloriosus. Quod si tibi tacita cogitatio scrupulum moverit, cur monitur ipse non talis sim, qualem te esse desidero, & nonnullos videris in medio itinere corruisse: illud breviter respondebo, non mea esse quæ dico, sed Domini Salvatoris; non monere, quod ipse possim, sed quid debeat velle, vel facere, qui servus futurus est Christi. Ex athletæ suis incitatoribus fortiores sunt, & tamen monet debiliior, ut pugnet ille qui fortior est. Noli respicere Judam negantem, sed Paulum respice confidentem. Jacob ditissimi patris filius, solus, & nudus in baculo suo pergit Mesopotamiam, jacet lassus in itinere, & qui delicatissime à Rebeca matre fuerat educatus, lapide ad caput pro puluillo utitur. Vidit scalam de terra usque ad cælum, & ascendentes per eam Angelos, & descendentes, & desuper innitentem Dominum, ut lassus manum porrigeret, ut ascendentes suo ad laborem provocaret aspectu.

Undè & vocantur locus ipse Bethel, id est domus Dei, in qua quotidie ascenditur, atque descenditur. Et sancti enim corruunt, si fuerint negligentes; & peccatores pristinum recipiunt gradum, si sordes flebitibus laverint. Hoc ideo dixi, ut non te terreant descendentes, sed provocent ascendentes. Numquam exemplum à malis sumitur, etiam in sæculi rebus semper à meliori parte incitamenta virtutum sunt. Oblitus propositi, & epistolaris brevitatis plura dictare cupiebam: ad materiæ quippè dignitatem, & ad meritum personæ tuæ parum est omne quod dicitur: & ecce tibi noster Ausonius cœpit schedulas flagitare, & urgere notarios, & hinnitu ferventis equi ingeniosi mei festinus arguere tarditatem. Memento igitur nostri, & cura ut in Christo valeas. Atque, ut cætera taceam, domestica sanctæ Veræ exempla sectare; quæ verè, secuta Christum, peregrinationis molestias sustinet; & sit tibi tanti dux femina facti.

HIERONIMUS AD EXUPERANTIUM,

Hortatoria.

Argumentum Epistolæ.

Exuperantium adhortatur, ut relicta militia Imperiali, conferat se ad perfectam Christiani vitam, unaque cum fratre suo Quintiliano Bethalem migret.

Inter omnia, quæ mihi sancti fratris Quintiliani amicitia præstiterunt, hoc vel maximum est, quod te mihi ignotum corpore, mente sociavit. Quis enim non diligat eum, qui sub paludamento, & habitu militari agat opera prophetarum, & exteriorem

hominem aliud promittentem, vincat interiori homine, qui formatus est ad imaginem Creatoris? Unde & prior ad officium provocho litterarum, & precor, ut mihi occasionem tribuas sapius rescribendi, quo de cætero scribam audaciùs. Illud autem prudentiæ tuæ breviter significasse sufficiat, ut memineris Apostolicæ sententiæ: Vinctus es uxori, ne quæras solutionem: solutus es, ne quæras uxorem; id est alligationem, quæ solutioni contraria est. Qui igitur servit officio conjugali, vinctus est: qui vinctus est servus est. Qui autem solutus est, liber est. Cum ergo Christi gaudeas libertate, & aliud agas aliud repromittas, ac propemodum in domate constitutus sis; non debes ad tollendam tunicam tecto descendere, nec respicere post tergum, nec aratri semel arrepti stivam dimittere. Sed, si fieri potest, imitare Joseph, & Ægyptiæ Dominæ pallium relinque; ut nudus sequaris Dominum Salvatorem, qui dicit in Evangelio: Nisi quis dimiserit omnia, & tulerit crucem suam, & sequutus me fuerit non potest meus esse discipulus. Projice sarcinam sæculi, ne quæras divitias, quæ camelorum pravitatibus comparantur: nudus: & levis ad cælum evola, ne alas virtutum tuarum auri deprimant pondera. Hoc autem dico, non quod te avarum didicerim; sed quod intelligam, idcirco adhuc militiæ operam dare, ut impleas sacculum, quem evacuare Dominus præcepit: Si igitur qui habent possessiones & divitias, jubentur omnia vendere & dare pauperibus, & sic sequi Salvatorem: dignatio tua aut dives est & debet facere quod præceptum est; aut adhuc tenuis, & non debet quærere quod erogatura est. Certè Christus pro animi voluntate omnia in acceptum re-

fert. Nemo Apostolis pauperior fuit, & nemo tantum pro Domino dereliquit. Vidua illa in Evangelio pauperula, quæ duo minuta missit in gazophilacium cunctis præfertur divitibus, qua totum quod habuit dedit. Et tu igitur eroganda non quæras, sed quæsitam tribue; ut fortissimum tyrunculum suum Christus agnoscat, ut lætus tibi de longissima regione venienti occurrat pater, ut stolam tribuat, ut donet annulum; ut imolet pro te vitulum saginatum, ut expeditum cum sancto fratre Quintiliano, ad nos citò faciat navigare. Pulsavi amicitiarum fores; si aparueris, nos crebrò habebis hospites.

HIERONYMUS AD CASTORINAM,

Materteram.

Argumentum Epistolæ.

Castorinam Materteram suam cum qua nescio quid dissidii fuerat, ad pacem, & concordiam, quod per alias etiam fecerat litteras, adhortatur.

Joannes, idem Apostolus & Evangelista, in Epistola sua ait: Quicumque odit fratrem suum homicida est: & rectè: cum enim homicidium ex odio sæpè nascatur, quicumque odit, etiamsi necdum gladio percusserit, animo tamen homicida est. Cur, ais, tale principium? Scilicet ut veteri rancore deposito, mundum pectoris Deo paremus habitaculum. Irascimini, inquit David, & nolite peccare. Hoc quid velit intelligi, Apostolus pleniùs interpretatur, Sol non occidat super iracundiam vestram. Quid agemus nos in die Judicii, super quorum iram non unius

diei, sed tantorum annorum Sol testis occubuit? Dominus loquitur in Evangelio: Si offers munus tuum ad altare, ibique recordatus fueris, quia frater tuus habet aliquid adversum te; relinque ibi munus tuum ante altare, & vade reconciliari prius fratri tuo, & tunc veniens offeres munus tuum. Væ mihi misero, ne dicam & tibi, qui tanto tempore, aut non obtuli munus ad altare, aut ira permanente, sine causa obtuli. Quomodo in quotidiana prece unquam diximus: Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris: animo discrepante cum verbis, oratione dissidente cum factis: Precor itaque, quod & ante annum prioribus litteris rogaveram, ut pacem, quam nobis reliquit Dominus habeamus; & meum desiderium, & tuam mentem Christus intueatur. In brevi, ante Tribunal ejus, reconciliata, seu scissa concordia, aut præmium recuperabit, aut pœnam. Quod si tu (quod procul absit) nolueris, ego liber ero. Epistola me hæc mea cum lecta fuerit, absolvet.

HIERONYMUS AD JULIANUM

Diaconum.

Argum. Epistolæ.

Hanc scripsit D. Hieronymus juvenis ex eremo, cum primum relicta patria eo adiit, Heliodoro comite. Familiaris est epistola, & ex parte jocosa.

ANtiquus sermo est: Mendaces faciunt, ut nec vera dicentibus credantur. Quod mihi à te ego oburgatus de silentio litterarum accidisse video. Dicam: Sæpè scripsi sed negligentia bajulorum fuit?

Respondebis: Omnium non scribentium vetus ista excusatio est. Dicam: non reperi qui epistolas ferret? Dices: Hinc istuc isse quamplurimos. Contendam, me etiam his dedisse? At illi, quia non reddiderunt, negabunt, & erit inter absentes incerta cognitio. Quid igitur faciam? Sine culpa veniam postulabo, rectius arbitrans pacem loco motum petere, quam æquo gradu certamina concitare; quamquam ita me jugis, tam corporis ægrotatio, quam animæ ægritudo consumpsit, ut morte imminente, nec mei penè memor fuerim. Quod ne falsum putes, oratorio more post argumenta testes vocabo. Sanctus frater Heliodorus hic adfuit, qui cum mecum eremum vellet incolere, meis sceleribus fugatus abscessit. Verum omnem culpam præsens verborum excusabit. Nam, ut ait Flacus in Satyra: *Omnibus hoc vitium est cantoribus inter amicos: Rogati, ut nunquam cantent, injussi numquam desistant*: Ita te deinceps fascibus obruam litterarum, ut è contrario incipias rogare, ne scribam. Sororem meam, filiam in Christo tuam, gaudeo, te primum nuntiante, in eo permanere quod cœperat. Hic enim ubi nunc sum, non solum, quid agatur in patria sed an ipsa patria perstet, ignoro. Et licet me sinistro Hydra ex certa * ore dilamet, non timebo hominum judicium, habiturus judicem eum, juxta illud quod quidam ait: Si fractus illabatur orbis, impavidum ferient ruinae. Quapropter quæso, ut Apostolici memor præcepti, quo docet opus nostrum permanere debere, & tibi à Domino præmium in illius salutem pares, & me de communi in Christo gloria crebris reddas sermonibus lætorem. M

* *Hydra excerpta dicta est, quod uno exciso capitula renascerentur. Obrectatorum aliquem Hispanum intelligit, propterea Iberam vocavit.*

HIERONYMUS AD THEODOSIUM,

Argumentum Epistolæ.

Adiens D. Hieronymus eremum, in Syria solitudinibus incommodè vitam agens, nec manere valens ob vexationem regionis, nec reverti, quod jam aggressus esset hoc vitæ genus: ad Theodosium & ceteros Anachoretas hanc scribit, seipsumque in eorum orationibus commendari petit.

QUam vellem nunc vestro interesse conventui, & admirandum consortium, licèt isti oculi non mereantur aspicere, tota cum exultatione complecti. Spectarem desertum omni amenius civitate: viderem, desolata ab accolis loca, quasi ad quoddam paradisi instar, sanctorum cætibus obsideri: Verum quia hoc mea faciunt delicta, ne consortio beatorum inseratur obsesum omni crimine caput, idcirco obsecro (quia vos impetrare posse non ambigo) ut me ex istius tenebris sæculi vestro liberetis oratu. Et ut ante dixeram præsens, & nunc per litteras votum indicare non cesso, quod mens mea omni ad id studium cupiditate rapiatur. Nunc vestrum est, ut voluntatem sequatur effectus: meum est ut velim: Obsecrationum vestrarum est, ut quod velim, & possim. Ego ita sum quasi à cuncto grege morbida aberrans ovis. Quod nisi me bonus pastor ad sua stabula humeris impositum reportarit, lababunt gressus, & in ipso conanime vestigia concident assurgentis. Ego sum ille prodigus filius, qui omni, quam mihi pater crediderat, portione profusa, necdum me ad geni-

AD VIRGINES.

toris genua submissi, necdum coepi prioris à me luxuriae blandimenta depellere. Et quia paululum non tam desivi à vitis, quam coepi velle desinere, nunc me novis diabolus ligat retibus; nunc nova impedimenta proponens maria undique circumdat, & undique portum, nunc in medio constitutus elemento, nec regredi valeo, nec progredi possum. Superest, ut oratù vestro Sancti Spiritus aura me proveat, & ad portum optati littoris prosequatur.

HIERONYMUS AD VIRGINES HERMONENSES.

Argumentum Epistolæ.

Divus Hieronymus fuit humaniter exceptus à virginibus quibusdam habitantibus in monte Hermon. His nunc gratias agit, quod ipsæ sanctæ se peccatorem non contempserint.

CHartæ exiguitas indicium solitudinis est: & idcirco longum sermonem brevi spatio coarctavi. Quia & vobiscum volebam prolixius loqui, & angustia schedulæ cogebat tacere, nunc igitur ingenio est victa pauperies. Minutæ quidem litteræ, sed confabulatio longa est. Et tamen in hoc necessitatis articulo animadvertite charitatem; cum nec penuria scriptionis valuerit prohibere, ne scriberem. Vos autem ignoscite obsecro dolenti. Dico enim læsus, dico lacrymas: ne unum quidem apicem, toties vobis tribuenti officium, præstitistis. Scio quia nulla communitio luci & tenebris est, nulla cum ancillis Dei peccatori societas. Attamen & meretrix Domino pedes lacrymis lavit; & de dominorum

micis canes edunt; & ipse Salvator non venit justos vocare, sed peccatores. Non enim egent sani medico. Et magis vult pœnitentiam peccatoris, quam mortem. Et errantem oviculam suis humeris refert. Et prodigum filium revertentem excipit lætus pater. Quin potius Apostolus ait: Nolite judicare ante tempus. Tu enim quis es, qui alienum servum judices? suo domino stat, aut cadit. Et qui stat, videat ne cadat. Et invicem onera vestra portare. Aliter, sorores charissimæ, hominum labor, aliter Christus judicat. Non eadem est sententia tribunalis ejus, & anguli susurronum. Multæ hominibus viæ videntur justæ, quæ postea reperientur pravæ. Et in testaceis vasculis thesaurus sæpè reconditur. Petrum ter negantem amaræ in suum locum restituere lacrymæ. Cui plus dimittitur, plus amat. De toto grege siletur, & ob unius morvidæ pecudis salutem Angeli lætantur in celo. Quod si cui videtur indignum, audiat à Domino. Amice, si ego bonus sum, quare oculus tuus nequam est?

HIERONYMUS AD RUFFINUM.

Argum. Epistolæ.

Innocentio fabro pereunte, & Heliodoro ab eremo in patriam reverso, solius Evagrii, & Hylæ contubernio. D. Hieronymus sublevatur: nam Bonosus ab ipso ad Monachi propositum inflammatus, in insula quadam horrida sanctam agebat vitam. Intelligens D. Hieronymus, Ruffinum suum studiorum sacrorum sodalem in Ægyptum concessisse, illum ad se invitat, & ac suo statu, deque Bonosi sodalis sui vita reddit certior.

PLUS Deum tribuere, quàm rogatur, & ea sæpè concedere, quæ nec oculos vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascenderunt, licèt ex sacrorum ministerio voluminum ante cognoverim, tamen in causa propria nunc probavi, Ruffine charissime. Ego enim, qui audaci fieri satis voto credebam: si vicissitudine litterarum imaginem nobis præsentis mentiremur, audio te Ægypti secreta penetrare, Monachorum invisere choros, & cœlestem in terris circumire familiam. O si mihi nunc Dominus Jesus Christus, vel Philippi ad Eunuchum, vel Habacuc ad Danielem translationem repentè concederet: quàm ego nunc tua arctis stringerem complexibus, quàm illud os, quod mecum vel erravit aliquando, vel sapuit, impressis figerem labiis. Verum quia non tam te sic ad me venire, quàm ad te sic ire non mereor, & invalidum, etiam cum sanum est corpusculum; crebri fregere morbi; has mei vicarias, & tibi obvias mitto, quæ te copula